

כיצד מחנכין

עלון מס' 120

לקראת יום פטירת הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל

כ"ד בכסלו תשע"ח [א]

אני רוצה שתגיד מה יותר גדול

הגר"י מישקובסקי מספר: "תקופה קצרה אחרי פטירתו של מרן הגרא"מ שך זצ"ל, נכנסתי במוצאי שבת לבית רבינו הגרא"ל שטיינמן, והוא פנה אלי בשאלה: "ודאי ראית את הצוואה של הרב שך שכתב שהוא מבקש שילמדו משנה אחת לעילוי נשמתו, או 'מחשבה אחת של מוסר'..."

"אכן", אישרתי באוזני רבינו שכמובן ראיתי את הצוואה, מי לא קרא ולא שמע על הבקשה הזאת של הרב שך...

"אם כן, שאל רבינו, "אני רוצה שתגיד מה יותר גדול ממה, משנה אחת, או מחשבה אחת של מוסר.?"

אני לא ניסיתי אפילו לחשוב. השבתי למרן בביטחון מלא שמשנה אחת בוודאי יותר גדולה, כי זה חלק מהתורה, וכל אות מאותיות המשנה היא נצח נצחים וגדולתה היא עד אין חקר.

אבל מרן זצ"ל הפתיע אותי ואמר לי שלא כדבריי: "נכון, משנה אחת היא דבר גדול ועצום, אבל במחשבה אחת של מוסר יש יותר עילוי נשמה, כי במחשבה אחת של מוסר יכול אדם לגרום לעצמו להתייצב על דרך טובה, ולשנות את עצמו לכל החיים, כך שהוא ילמד הרבה משניות ויקיים הרבה מצוות ברמה גבוהה יותר, כל ימי חייו בזכות אותה מחשבת מוסר."

"נפעמתי מהדברים ושמרתי אותם על לוח לבי. לאחר תקופה פגשתי את דודי, ראש ישיבת באיאן הגאון רבי חיים יצחק פקשר שליט"א, וסיפרתי לו מה ששמעתי מפי רבינו. ענה הגר"י פקשר ואמר: "כמובן שנכונים דבריו של הגרא"ל שטיינמן, אבל זה כשמדובר במחשבה אחת של מוסר כמו מחשבות המוסר שלו... אני בכלל לא בטוח שאנשים רגילים יכולים לעשות כזה שינוי נרחב על ידי מחשבה אחת של מוסר..."

לטובת הקוראים, אמחיש ואחדד למה התכוון דודי שליט"א, כשהוא דיבר על 'מחשבת מוסר של הרב שטיינמן'. מעשה באברך מוכר בבני ברק שעסק במכירת ספרים לצורך פרנסתו, והיה קרוב מאוד למרן ראש הישיבה זצ"ל. לימים נקלע אותו אברך לחובות כבדים

והגיע לפשיטת רגל ל"ע. נמנו חבריו ופנו לעזרת העסקנים שיסייעו לו לחלצו מן המיצר, והעמידו שלושה תלמידי חכמים שנטלו על עצמם את הטיפול בעניין להסדרת החובות וכו'. אחד מאותם שלושה תלמידי חכמים, היה מרן זצ"ל...

לאחר תקופה, כשכבר הסתיים הטיפול במקרה, אמר מרן הרגשה נפלאה של מוסר שהוא הוציא מהמקרה הזה: "אם הייתי שואל את אותו אברך מספר חודשים לפני שפשט רגל מה מצבו הכלכלי, מה הוא היה עונה? סביר להניח שהיה אומר שמצבו טוב יחסית, הוא הרי משקיע ומרוויח ומוכר וקונה, אמנם יש לו חובות של בין 50 ל-100 אלף דולרים, אבל ככה מנהלים עסק..."

אבל כשהתחלנו לרכז את כל רשימת ההתחייבויות שלו ובדקנו כמה כסף הוא חייב, התברר שלא היה לו מושג בכלל עד כמה גדולים חובותיו. הגיעו ליותר ממיליון דולרים!

מה ההסבר בזה? יהודי אומר לך שיש לו חובות של בין 50 ל-100 אלף דולר, וכשאתה מתחיל לברר אתה מגלה שיש לו חוב של יותר ממיליון דולרים. מה זה אומר? שהוא שקרן חלילה??? לא ולא! הוא תלמיד חכם ירא ושלם, בוודאי שלא עלה על קצה דעתו מחשבה לשקר חס ושלים.

אז מה באמת קרה פה? התשובה היא שהוא עשה לעצמו חשבונות כאלו ואחרים, שלפיהם החובות שלו הם בעצם לא לגמרי חובות, כי הרי פלוני הבטיח להיכנס עמו לשותפות ולהשקיע 200 אלף דולר, ואלמוני כבר הזמין משלוח בשווי של כ-75 אלף דולר, ויש מישהו שחייב לו 150 אלף וממילא יצא לו בסופו של דבר שכמעט לכל מיליון הדולרים שהוא חייב לאנשים יש לו כיסוי, למעט 50 או 100 אלף דולרים שנשארו בלי כיסוי ולכן הוא בחובות לא גדולים במיוחד...

אבל כשנותנים לו את ספר החשבונות ביד, והוא רואה את שורת החובות מול שורת ההכנסות, כשמנטרלים את ההבטחות שלא עומדות להתגשם ואת החובות שהוא לא יצליח לגבות לעולם, מתברר שאין לו שום כיסוי לאותם מיליון דולר של חובות, ושהוא צריך עכשיו לארגן את כל

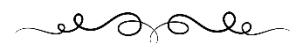

מיליון הדולרים, במלואם, כדי לכסות את החובות שלו. זה השלב שבו הוא מגיע לפשיטת רגל, לא עלינו!

"מזה אני רוצה שניקח מוסר לרוחניות", הוסיף מרן, "שואלים אדם מה מצבך הרוחני? והוא אומר שהמצב שלו פחות או יותר משביע רצון. נכון שיש לו כמה חטאים שהוא עדיין לא שב עליהם בתשובה שלמה, ויש לו כמה זדונות שלא כיפר עליהם, כראוי ויש לו כמה שעות ביום שהוא לא מנצל כהלכה, וכמה מקרים שבהם הוא אמר לשון הרע או לא העביר על מידותיו כמו שהיה מצופה ממנו, אבל אלו דברים קטנים, בסך הכל מצבו מצויין, הוא ירא שמים ומתפלל שלוש תפילות ביום ואפילו לומד רוב שעות היום... באשר למה שהוא צריך להשתפר, ובכן, בתוך חודשיים או שלושה יגיע ראש השנה והוא כבר יעשה תשובה שלימה ויקבל על עצמו קבלות טובות ובשנה הבאה הוא יהיה במצב מאוזן יותר מבחינה רוחנית..."

אבל אז פתאום מגיעה העת, והוא עולה לשמים, ומצמידים אותו לקיר... מה יש לך בחשבון שלך? תראה את שורת החובות ואת שורת הזכויות, ולא עלינו ה' ישמור ויציל, יש לו חובות של הרבה יותר ממיליון דולרים... הוא אפילו לא ידע עד כמה המצב שלו נורא ואיום... כמה צריך להיזהר ולהישמר שלא נגיע למצב כזה!!!

"זאת היתה 'מחשבה של מוסר' של מרן הגראי"ל שטיינמן", מסכם הגר"י מישקובסקי, "לזה התכוון ראש ישיבת באיאן כשאמר שבמחשבת מוסר אחת של הרב שטיינמן אפשר באמת לגרום לעילוי נשמה גדול יותר מאשר בלימוד של משנה אחת."

אחת ההחלטות שהבאנו לפני מרן להכריע בהן היתה

מוסיף הגר"י מישקובסקי, בעניין 'מחשבת מוסר' של מרן ראש הישיבה זצ"ל: "כשהקמנו את ישיבת 'אמרי משה', וקראנו את שמה על שם רבו של מרן עוד מהישיבה בבריסק, הגאון רבי משה סוקולובסקי זצ"ל, עברנו עם מרן על כל סדר היום וצורת ההתנהלות של הישיבה, כדי לקבוע בדיוק כיצד היא תיראה ואיך היא תתנהל.

אחת ההתלבטויות שהבאנו לפני מרן להכריע בהן, הייתה אם יש לומר בישיבה תפילת 'יום כיפור קטן' מדי ערב ראש חודש. המנהגים בזה חלוקים, כידוע.

השיב מרן שעל פניו לא היה צורך לומר 'יום כיפור קטן' בישיבה קטנה, כי בחורים צעירים ששקועים בלימוד, אין להם הרבה עבירות וממילא זה פחות נצרך בגיל הזה ובמקום כזה, "אבל", אמר מרן, "אם יתרגלו לומר 'יום

כיפור קטן' מדי ערב ראש חודש, יהיה להם מדי חודש רגע אחד שבו הם ייזכרו שהעולם אינו הפקר, יש דין ויש דיין, יש עבירות ויש גהינום ומי שרוצה להינצל מזה צריך לחזור בתשובה שלמה ולהשתדל להישמר מכל חטא ועוון, ומי שלא ישים לבו על מעשיו ייכשל בלי שום ספק בחטאים חמורים - ובשביל המחשבה הזאת, פעם בחודש, שווה לתקן שיאמרו 'יום כיפור קטן'. רק כדי שהבחורים יזכרו שיש דין ויש דיין!

זאת בעצם הייתה ההתייחסות שלו לכל מהלך החיים בעולם הזה. הדבר הכי גרוע שאדם יכול לעשות לעצמו זה להכליל את עצמו בגדר של "אשר לא שם לבו אל דבר ה'", לא חושב כל הזמן מה הוא דבר ה', מה הקב"ה רוצה ממני עכשיו! ומי שלא שם את הדבר הזה לנגד עיניו, יורד ברוחניות ירידה מתמדת ויגיע לעמקי שאול רח"ל."

ניגשתי למרן זצ"ל והצגתי בפניו את השאלה

"ענף נוסף ב'אשר לא שם לבו אל דבר ה'", זה להתרחק מאנשים שהשפעתם רעה", מוסיף הגר"י מישקובסקי, "ובהקשר זה אספר מעשה נורא מאוד, שמראה כיצד היה מרן מתייחס לנושא הזה בפסקנות, ובלי שום אפשרות לסטות ימין או שמאל מדרך הישר.

אחד מתלמידי הישיבה בה כיהנתי כר"מ, היה צריך לעלות לישיבה גדולה, ורצה ללכת ללמוד בישיבה מסוימת, אבל היה לנו ספק בעניין, כי בסמוך לאותה ישיבה התגורר קרוב משפחה שלו, שאינו ירא שמים גדול, בלשון המעטה..."

היו שטענו שאסור לשלוח אותו למקום כזה, כי כשהוא יפגוש בקרוב משפחתו הרי לא יוכל להתעלם ממנו ויצטרך להחליף עמו כמה מילים, והדבר עלול להשפיע עליו לא לטובה.

לעומת זאת הבחור עצמו טען שאין שום חשש כזה: "אני יודע שהוא לא אדם טוב, אני יודע שהוא איש פסול, וממילא אני יודע לשמור על עצמי מפניו ולא תהיה לו שום השפעה רעה עליי", טען הבחור בתוקף.

ניגשתי למרן זצ"ל והצגתי בפניו את השאלה, כולל דברי הבחור הטוען בכל עוז שלאותו קרוב לא תהיה עליו שום השפעה לרעה, גם אם ידבר עמו מדי פעם.

מרן זצ"ל ענה לי בחדות ובסגנון שלא הלם אותו בכלל... "תגיד לבחור בשמי, שאני אמרתי שהוא טיפש", כך אמר, "תגיד לו שאמרתי שהוא טיפש! אין דבר כזה בעולם שאין השפעה, כל אדם נתון להשפעת הזולת, על אחת כמה וכמה כשמדובר בבחור צעיר!"

אשמח לשמוע דעיונות והצעות ייעול - הכל יתקבל בברכה.

ישראל חיים בלומנטל

